

- KAHMA, I. Kirkastettu huone. Synteesi 6(1987):1-2, 122-127.
- LEHTONEN, M. Roland Barthes. Parnasso 34(1984):7, 426-434.
- SONTAG, S. Writing Itself: On Roland Barthes. Teoksessa: Selected Writings, vii-xxxviii.
- VANHANEN, H. Barthesin testamentti. Tiedotustutkimus 8(1985):4, 115-119.
- VANHANEN, H. Katastrofiestetiikasta. Tiedotustutkimus 10(1987):1, 45-55.

Kiistatonko kiintoisinta?

Viime kesänä ilmestyi *Sosialistinen Poliitikka* -lehden erillisvirkona numero 3 Jukka Paastelan ja Risto Kolasen toimittama kirja *Millaista presidenttiyttä haluamme?* (Helsinki 1987). Kuten nimikin sanoo, sen keskeiset kysymyksenasettelut menevät politologian piiriin eivätkä ole *Tiedotustutkimus*-lehdelle relevantteja - yhtä lukuun ottamatta.

Mauno Koiviston poliittista ajattelua tutkiva Kolanen vertaa artikkelissaan nykyisen tasavallan presidentin julkista hahmoa - mielestään ansaitsemattoman kielteistä - "autenttiseen Koivistoon", mikä sanonta on sanatarkka sitaatti. Mitä itsekukin ajatteleekin Kolasen substanssiväitteistä, hänen tieto-opillinen ja metodologinen kantansa on terve. Autenttisuuteen siinä suhteellisessa mielessä jossa se on mahdollista pyrkivät vakavasti otettavat historiantutkijat, elämäkerran kirjoittajat jne., ja toinen ääri vaihtoehtohan olisi mielivaltaisten väitteiden generoiminen tutkimuskohteesta.

Yllättävää tai ei, tiedotustutkija Esa Väliverronen asettui arvostelussaan (*Ilta-Sanomat* 25.8.87) toisille linjoille. Lainaan häneltä yhden lauseen:

"Autenttisen Koiviston' määrittely on kuitenkin kovin kiistanalaista ja kiinnostavampaa olisi tutkia sitä, miten julkinen kuva poliitikosta syntyy ja vaikuttaa."

Implisiitisti Väliverronen siis sanoo ensiksikin, että poliitikon julkisen kuvan syntyä ja vaikutusta koskevat väitteet ovat vähemmän kiistanalaisia kuin saman poliitikon ja hänen politiikkansa autenttisia ominaisuuksia koskevat väitteet. Onko näin?

Esimerkkitapaukseksi tarjoutuu *Sorsa-diagnosi*, siis Markku Kosken tunnettu kirja. Sen lehdistössä saama vastaanotto oli eräitä soraäänäniä lukuunottamatta erittäin myönteinen, eivätkä kriittisetkään arviot kohdistuneet siihen että Koski olisi jotenkin erityisen huonosti tai väärin konstruoinut Kalevi Sorsan julkisen kuvan synnyn ja vaikutukset.

Tietenkin on mahdollista, että melkoinen yksimielisyys Kosken työn onnistuneisuudesta näiltä osin johtui hänen ylivoimaisuudesta taidostaan. Mutta toinen vaihtoehto on, että 'pelkän' julkisen kuvan synnyn ja vaikutusten kartoittaminen ei kaikkine ongelmineenkaan ole erityisen vaativaa; varsin kiistattomiin tuloksiin on inhimillisesti mahdollista päästä. Ts. Väliverronen on oikeassa.

Mutta herää kysymys: miksi verraten helpon tehtävän ratkaiseminen on kiinnostavampaa kuin sitä vaativamman tehtävän? Varsinaisia perusteluja ei Väliverroselta löydy. Onko kenties pyrkimys kohti autenttisuutta - korostan taas: siinä suhteellisessa mielessä jossa se on mahdollista - joidenkin ylivoimaisten tieto-opillisten tieto-opillisten vaikeuksien vuoksi aina a priori tuomittu epäonnistumaan? Tätä vastaanhan puhuvat esim. jo mainittujen ryhmien, historiantutkijoiden ja elämäkerran kirjoittajien, kokemukset. Kiistanalaisuudestaan huolimatta heidän tuotoksistaan on jäänyt jotakin pysyvää käteen.

Mikään ei myöskään estä yhdistämästä kahta tehtävää. Meillä voisi olla Kekkos-diagnoseja, Koivisto-diagnoseja, Sorsa-diagnoseja jne., joissa on tutkittu asianomaisen poliitikon julkisen kuvan syntyä ja vaikutuksia, mutta samalla tunkeuduttu julkisen kuvan taakse, pantu erilaiset Kekkos-, Koivisto-, Sorsa- ym. tulkinat mukaan lukien kirjoittajan oma keskustelemaan keskenään jne. Omasta mielestäni tämä olisi kiintoisinta mitä ajatella saattaa. Vasta tämä.

Lainaan vielä Väliverrosta:

"Kolaseen ja Sänkiahon kirjoituksista

(alussa mainitussa kirjassa, PH-s) paistaa läpi poliitikkojen ja monien politiikan tutkijoiden hellimä ajatus tiedotusvälineiden rappiojournalismista. Syytä ihmisen vieraantumiseen politiikasta etsitään tiedotusvälineistä eikä esimerkiksi politiikan sisällöstä tai sisällöttömyydestä."

Minusta Väliverrosen ajatuksiin sisältyy looginen ristiriita. Jos kiinnostuksemme rajoittuu 'vain' poliitikkojen julkiseen kuvaan syntyineen ja vaikutuksineen, politiikan varsinainen sisältö ja/tai sisällöttömyys on tuomittu jäämään tietopiirimme ulkopuolelle. Olemassa oleva Sorsa-diagnoosi ei pohjimmiltaan kerro mitään entisen pitkäaikaisen pääministerin enempää kuin hänen puolueensa tai hallitustensa politiikasta, mihin kirjoittaja ei pyrkinytkään. Autenttisuuteen - julkisuuden tuolle puolen - pyrkivä tutkimus voi kertoa niistä eniten.

Toivottavasti ei ole ollut epäoikeudenmukaista ottaa Väliverrosen kiintoisa mutta sanomalehtityylinen arvostelu tieteellisessä jornaalissa suurennuslasin alle. Väliverrosen on hyödyllistä kyllä eksplikoanut sanoiksi jotakin joka on ilmassa. Siksi siitä on keskusteltava.

Pertti Hemánus

Numeron kirjoittajia:

Astala, Erkki, YK, Helsinki.
Dahlgren, Peter, doc., Journalisthögskolan i Stockholm.
Gronow, Pekka, VTK, osastopäällikkö, Helsinki.
Hellman, Heikki, YK, toimittaja, Helsingin Sanomat.
Hemánus, Pertti, YL (väit.), professori, Tampereen yliopisto.
Kivikuru, Ullamaija, VTL, lehtori, Helsingin yliopisto.
Koskinen, Tarmo, dos., Tampereen yliopisto.
Kytömäki, Juha, VTK, tutkija, Oy Yleisradio Ab.
Luostarinen, Heikki, YL, assistentti, Tampereen yliopisto.
Malmberg, Tarmo, HuK, YL, assistentti, Tampereen yliopisto.
Panula, Juha, assistentti, Turun kauppakorkeakoulu.
Puuronen, Vesa, tutkija, Joensuun yliopisto.
Saloniemi, Marjo-Riitta, tutkija, Tampereen yliopisto.
Samola, Juha, VTK, Opetusministeriö, Helsinki.
Sassi, Sinikka, VTK, assistentti, Helsingin yliopisto.